

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přesčas mají své hranice

Přesčas neřeší snad jen živnostníci. Ne že by je neznali. Spíše naopak. Musí pracovat pokaždé, kdy je třeba - a to je většinou stále. Zaměstnanci jsou na tom lépe. S přesčasovou prací by se to podle odborníků nemělo přehánět. Vede totiž k většímu počtu zmetků i pracovních úrazů!

Skutečnost, že se člověk prací na panském unaví více než na vlastním, dobře znali už naši předkové. Stavbě domu, vylepšení svého bytu, zahrádce nebo svému koníčku dokážou lidé věnovat třeba i dvanáct hodin v kuse. A to bez zvláštních požadavků na stravu či odpočinek. Jak ten čas přitom utíká!

Když však přijde nadřizený s tím, že je třeba kvůli důležité zakázce pracovat - byť dočasně - přesčas, radostí zaplesá opravdu málokdo. Snad jen workoholik si začne potěšeně mnout ruce a cítí přival energie stejně tak jako ambiciózní pracovník šanci vyniknout.

Více přesčasů, více úrazů

Přesčasová práce je ta, kterou zaměstnanci dělají nad stanovenou týdenní pracovní dobu určenou zákonem, a to na příkaz zaměstnavatele nebo s jeho souhlasem. Zvládnutí přesčasů závisí na tom, jak se k nim člověk postaví. "Důležité je, kvůli čemu přesčas vznikly a do jaké míry člověka práce dělaná přesčas baví," říká psycholog Jaroslav Uzel z Výzkumného ústavu bezpečnosti práce.

Motivaci k práci přesčas posílí i to, zda si zaměstnanec bude moci za ni vybrat náhradní volno nebo dostane řádný příplatek. "S přesčasy by se to však ani tak nemělo přehánět. Je dokázáno, že je-li jich mnoho a trvají dlouhodobě, roste riziko pracovních úrazů a pracovní výsledky zaměstnance jsou pochopitelně čím dál tím horší. Zkrátka všeho moc škodí," uzavírá psycholog Uzel.

Díky jako odměna nestačí

Největší naději na dodržení počtu přesčasů a jejich zaplacení mají pracovníci státní správy a služeb. Jim za práci přesčas náleží plat a k němu příplatek ve výši 25 procent průměrného hodinového výdělku. Ve dnech pracovního klidu je to pak 50 procent průměrného hodinového výdělku. To za předpokladu, že si za přesčas nevybrali náhradní volno. "Na termínu jeho čerpání se musí dohodnout zaměstnanec se svým zaměstnavatelem," upozorňuje advokát Aleš Růžička.

Pokud nedostane náhradní volno do konce třetího kalendářního měsíce po výkonu práce přesčas nebo v jinak dohodnuté době, je zaměstnavatel povinen zaměstnanci příplatek uhradit.

Když to neudělá nebo vyplatí zaměstnanci nižší příplatek, než jaký mu ze zákona náleží, může zaměstnanec uplatnit svůj nárok u soudu. A to až do tří let ode dne, kdy mu vznikl nárok na úhradu příplatku.

Ve výši mzdy se přihlíží k přesčasům

Zaměstnanci v podnikatelské sféře někdy při nástupu na nové místo podepisují pracovní smlouvu, v níž je uvedeno, že k přesčasům je již přihlédnuto ve výši mzdy. Na tuto formulku pozor! Kdo ji podepíše, zříká se příplatků za přesčas i náhradního volna až do výše přesčasů, které může zaměstnavatel nařídit.

V praxi se často opomíjí, že se na této výši mají obě strany předem dohodnout. Je to podmínka při stanovení každé mzdy, v níž je přihlédnuto k případné práci přesčas. "Nemělo by jít o svévoli zaměstnavatele, o požadavek jakéhokoli rozsahu práce přesčas v rámci sjednané mzdy," upozorňuje Kateřina Beránková z ministerstva práce a sociálních věcí.

Zaměstnavatelem nařízené přesčasy se přitom musí podle zákona vejít do 150 hodin ročně a nepřesáhnout osm hodin v jednotlivých týdnech. Zaměstnavatel musí také veškeré odpracované hodiny přesčas evidovat. A to i ty neproplacené, aby bylo zřejmé, že nepřekročil stanovené limity.

Překročí-li je, může zaměstnanec požádat kontrolu z úřadu práce o nahlédnutí do evidence přesčasů. Tolik teorie. Je ale jasné, že kdo si práci drží zuby nehty, těžko se bude, zvláště když se firmě nedaří, dohadovat o přesčasy a příplatky.

Zaměstnanci, v jejichž mzdě není k přesčasům přihlédnuto, mají za přesčasy nárok na mzdu a příplatek, který činí minimálně 25 procent průměrné hodinové mzdy. Zaměstnavatel může tento příplatek zvýšit, smí poskytovat i příplatek za sobotu či neděli nebo náhradní volno.

Nutí vás zaměstnavatel k práci přesčas (%)?

- Ano, výslovně bez navýšení platu **56 %**
- Pracuji přesčas dobrovolně **25 %**
- Pracuji přesně stanovenou dobu **10 %**
- Ano, ale mám odměny **9%**

Hlasovalo 349 lidí

Zdroj: jobs.cz

Co je dobré vědět o přesčasech

- Nařízená práce přesčas nesmí činit více než osm hodin v jednotlivých týdnech a 150 hodin v kalendářním roce. Další práci přesčas je možné se zaměstnancem dohodnout.
- Její maximální přípustná míra je 416 hodin v kalendářním roce.
- Práci přesčas nesmějí vykonávat těhotné ženy, osoby pečující o dítě mladší než jeden rok a mladiství.
- Práci přesčas nelze nařídit zaměstnancům se zkráceným úvazkem.
- Přesčas není, napracovává-li zaměstnanec nad stanovenou týdenní pracovní dobu volno, které mu zaměstnavatel poskytl na jeho žádost.

Autor: Karolina Švindrnichová

Zdroj: Idnes

